

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΟΥΛΩΤΗΣ

Γραφικές: ΦΩΤΕΙΝΗ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ

Το άγαλμα που κρούωνε

Μια αληθινή ιστορία
που έγινε στο Εθνικό
Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας

ΚΡΑΤΙΚΟ ΒΡΑΒΕΙΟ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΚΥΚΛΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΥ

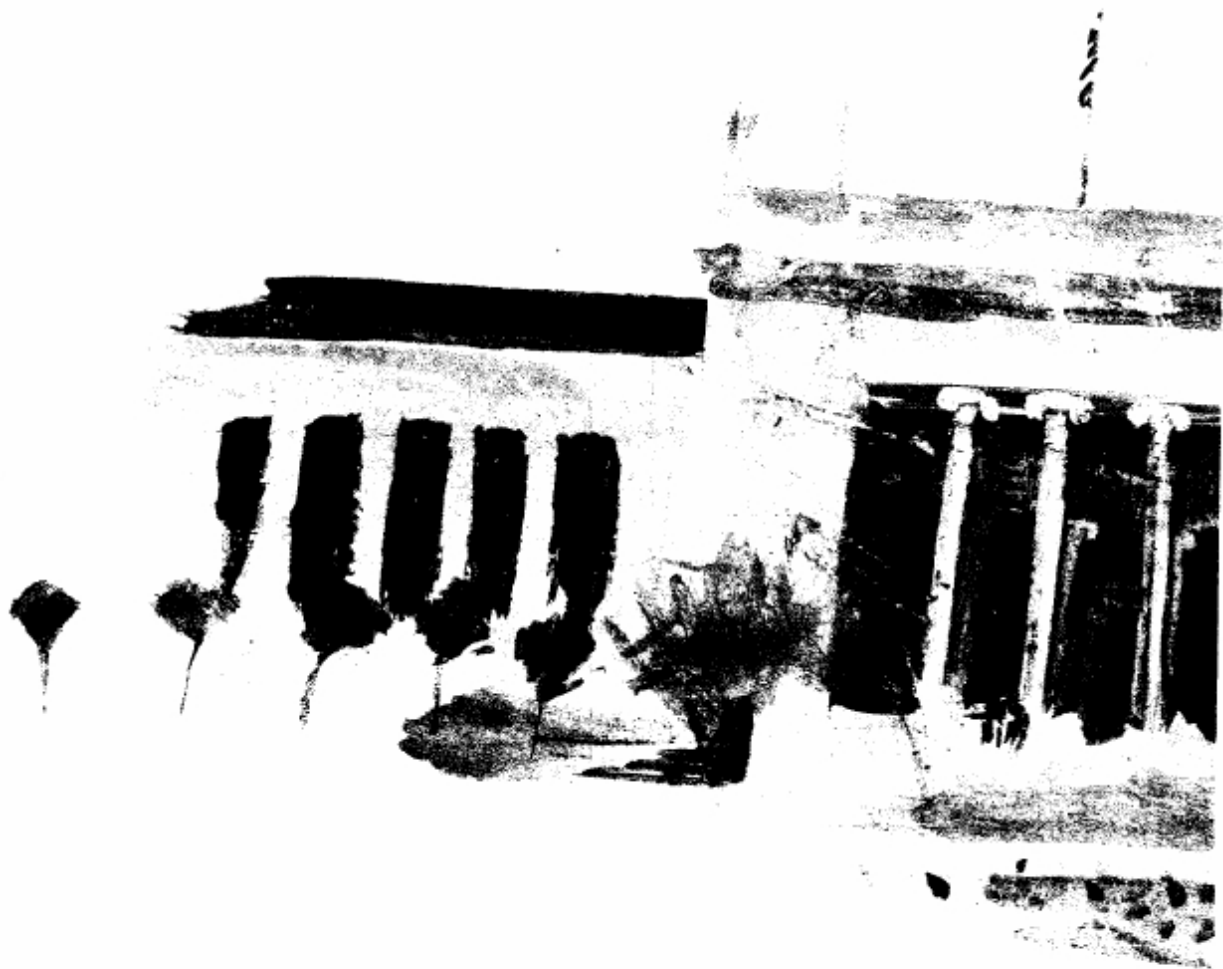
ΒΡΑΒΕΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
Διαβάζω

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Σίδηρος Α. 19

Αυτή η ιστοριούλα, πέρα για πέρα αληθινή, έγινε πριν χρόνια σ' ένα μουσείο. Στο μεγάλο μουσείο της Αθήνας με τους τριάντα πέντε φοίνικες, τη μαρμαρένια σκάλα και τις μαρμάρινες κολόνες. Στο Εθνικό Μουσείο έγινε, που κατοικούνε μέσα του παλιοί άνθρωποι κι αρχαίοι θεοί, όλοι τους ακίνητοι, γιατί είναι αγάλματα. Κι επειδή είναι αγάλματα κι είναι παλιά και όμορφα, κόσμος μπαίνει, κόσμος βγαίνει, για να τα δει από κοντά, να τα θαυμάσει.

Κι ένα σωρό ιστοριούλες θα 'χα να σας πω γι' αυτά τα αγάλματα. Παράξενες, σχεδόν παραμυθένιες ιστορίες. Όμως μια άλλη φορά... Σήμερα λέω να σας διηγηθώ την ιστορία μόνο για το άγαλμα που κρύωνε.

Ένα μικρό αγόρι φτιαγμένο από μάρμαρο ήταν το άγαλμα που κρύωνε. Και φορούσε μια χοντρή κάπα με κουκούλα και κρατούσε στην αγκαλιά του ένα μικρό σκυλάκι, μαρμάρινο κι αυτό. Και κρύωνε πολύ, όχι απ' το κρύο, όχι. Ο λόγος ήταν άλλος, πιο βαθύς. Για την ακρίβεια, δύο ήταν οι λόγοι.

Νοσταλγούσε αθεράπευτα τη μακρινή πατρίδα του στη Μικρασία, στην άλλη, την αντίπερα όχθη του Αιγαίου. Από κει το κουβάλησαν μες στο μεγάλο χαλασμό, τότε που αλαφιασμένοι οι άνθρωποι εγκατέλειπαν, λέει, όπως όπως τα σπίτια τους, για να σωθούν, και σκόρπισαν πρόσφυγες στους πέντε ανέμους. Για να το σώσουν, το φόρτωσαν κι αυτό σ' ένα καϊκι και το 'φεραν στην Αθήνα και το στήσαν εκεί στο μεγάλο μουσείο.

Και θυμόταν το μικρό άγαλμα πως το 'χε φτιάξει ένας λεβέντης γλύπτης σγουρομάλλης, δυο μέτρα μπόι. Πριν πολλά πολλά χρόνια το σκάλισε με περισσή μαστοριά και μεράκι σ' ένα κομμάτι μάρμαρο, πλάι στη θάλασσα. Κι ήταν ο μήνας Αύγουστος. Πώς να ξεχνούσε το μικρό άγαλμα το φλοίσβο των κυμάτων, τη μυρωδιά της ξαφνικής καλοκαιρινής βροχής στα θερισμένα σταροχώραφα της πατρίδας του; Και πώς, αλήθεια, πώς να γινόταν, λέει, να ξανάβλεπε ακόμη μια φορά τη μακρινή πατρίδα του;

Κι ένιωθε απέραντη μοναξιά το μικρό άγαλμα μες στο μεγάλο μουσείο της Αθήνας, γιατί, σαν παιδί που ήταν, αποζητούσε παιδιά να παίξει, παιδιά που να μιλούνε τη δική του γλώσσα, να μιλούν ελληνικά. Όλο ακαταλαβίστικες γλώσσες άκουγε από ξένους που το κύκλωναν εκεί στην αίθουσα του μουσείου. Είχε πια βαρεθεί να το περιεργάζονται, να το φωτογραφίζουν Άγγλοι, Γάλλοι, Πορτογάλοι, Γιαπωνέζοι κι Αμερικαν-

νοί. Κι αυτό συνέχεια να αφουγκράζεται μήπως και πιάσει τ' αυτί του καμιά ελληνική κουβέντα.

«Μα πού 'ναι τα Ελληνάκια;» αναρωτιόταν με θλίψη το μικρό άγαλμα, κι όλο και πιο πολύ κρύωνε. Γιατί, πιστέψτε με, έτσι συμβαίνει πάντα με τ' αγάλματα, μόνον από νοσταλγία και μοναξιά κρυώνουν.

Είχε και όνομα το άγαλμα που κρύωνε. «Προσφυγάκι» το λέγαν, «το μικρό προσφυγάκι».

— Αφού ήρθες με τους πρόσφυγες απ' την αντίπερα όχθη του Αιγαίου, απ' τη Μικρασία, κι εσύ προσφυγάκι είσαι. Θα σε φωνάζω «προσφυγάκι» από δω κι εμπρός, του είπε μια μέρα η διευθύντρια του μεγάλου μουσείου της Αθήνας χαϊδεύοντάς του το μάγουλο.

Κι ήταν διάσημη αρχαιολόγος η διευθύντρια του μουσείου. Διάσημη και πολυάσχολη. Ξακουσμένη σ' ολόκληρη τη γη. Και τη λέγαν Σέμνη.

«Αχ, να ερχόταν κάθε μέρα, να μου μιλούσε, να με χάιδευε» συλλογιζόταν αναστενάζοντας το μικρό άγαλμα που κρύωνε.

Όμως η διάσημη κυρία Σέμνη, όπως όλοι οι διάσημοι άνθρωποι στη γη, δεν είχε χρόνο να καθίσει πιο πολύ μαζί του. Γιατί τότε σίγουρα και τη νοσταλγία του θα ένιωθε και τη βαθιά του θλίψη. Εξάλλου λένε πως οι αρχαιολόγοι πρέπει να μιλάνε με όλα τ' αγάλματα, να μην αφήνουν κανένα παραπονεμένο. Και στο Εθνικό Μουσείο τ' αγάλματα ήταν πολλά, μπορεί κι αμέτρητα. Με ποιο αλήθεια να πρωτομιλούσε η κυρία Σέμνη;

Έτσι κυλούσανε οι μήνες και τα χρόνια εκεί στο μεγάλο μουσείο της Αθήνας. Και το μικρό προσφυγάκι όλο και πιο πολύ χωνόταν μες στην κάπα του. Και δώστου κι έσφιγγε στην αγκαλιά του το σκυλάκι για να ζεσταθεί. Κρύωνε, κρύωνε πολύ η καρδιά του, που δεν ήταν μαρμαρένια.

Τώρα τις νύχτες, όταν έφευγαν κι οι τελευταίοι επισκέπτες κι έκλειναν οι φύλακες τις βαριές πόρτες του μουσείου, έπαψε πια να σεριανά όπως παλιά με τ' άλλα αγάλματα στις ψηλοτάβανες τις αίθουσες. Ναι... να σεριανά. Γιατί μπορεί όλη μέρα να μένουν ακίνητα τ' αγάλματα, τις νύχτες όμως, όταν δεν τα βλέπει ανθρώπου μάτι, ζωντανεύουν!

Και καθόλου, μα καθόλου δεν το ένοιαζε που το νόμιζαν ακατάδεχτο. Αυτό μόνο τη μακρινή πατρίδα του νοσταλγούσε κι όλο αφουγκραζόταν μήπως και ακούσει να έρχονται τα Ελληνάκια.

Καμιά φορά αναρωτιόταν:

«Μήπως είμαι παράλογο; Μήπως ζητώ πολλά; Τ' αγάλματα μένουν κλεισμένα στα μουσεία, δεν ταξιδεύουνε τ' αγάλματα. Πώς να ξαναδώ λοιπόν τη μακρινή πατρίδα μου πέρα απ' το Αιγαίο; Και τα Ελληνάκια;... Μήπως δεν πολυνοιάζονται πια για τα παλιά αγάλματα;».

Κάποιον Οκτώβρη όμως που οι νεραντζιές της Αθήνας αντί για νεράντζια κάναν ρόδια και στον ουρανό πάνω απ' την Ακρόπολη αρμένιζε για μέρες μια βάρκα με λευκό πανί, ολότελα απρόσμενα εκείνο τον ασυνήθιστο Οκτώβρη απόκτησε το προσφυγάκι τρεις φίλους: την κυρία Γαλάτεια πρώτα, με τα γαλάζια μάτια, ύστερα ένα παράξενο πουλί κι ύστερα το Λάμπη, το μικρό γιο του νυχτοφύλακα. Και θ' άλλαζαν τα πράγματα από δω κι εμπρός...

Η καινούρια καθαρίστρια του μουσείου ήταν η κυρία Γαλάτεια με τα γαλάζια μάτια. Κάθε Δευτέρα, που το μουσείο έμενε κλειστό, σκούπιζε και σφουγγάριζε το πάτωμα σιγοτραγουδώντας πάντα. Και την αγαπούσε τη δουλειά της, γιατί σκεφτόταν η κυρία Γαλάτεια: «Πόσοι αλήθεια άνθρωποι σ' αυτή την πόλη έχουν την τύχη να μείνουν μόνοι, ολομόναχοι με τ' αρχαία αγάλματα, να τους μιλούν, να τα φροντίζουν;».

— Καλημέρα, κυρία Γαλάτεια, της έλεγε το μικρό άγαλμα, που την περίμενε ανυπέμονα κάθε φορά, για να μιλήσει ελληνικά μαζί της, να μάθει τα νέα απ' τον έξω κόσμο.

— Καλή σου μέρα, όμορφο αγοράκι μου, του απαντούσε εκείνη τρυφερά και του 'λεγε ένα ένα τα νέα της Αθήνας.

Ένα πρωί Δευτέρας τής λέει το μικρό άγαλμα:

— Τι γλυκά που τραγουδάς, κυρία Γαλάτεια!

— Είναι παλιά τραγούδια της πατρίδας μου, ξέρεις, γι' αυτό...

— Και ποια είναι η πατρίδα σου, κυρία Γαλάτεια;

— Απ' τη Μικρασία είμαι, απ' τη Σμύρνη... Την έχεις ακουστά; Από κει με φέραν μικρή... Την ηλικία σου θα είχα πάνω κάτω.

— Είσαι προσφυγοπούλα! αναφώνησε το μικρό άγαλμα και έλαμψε ολόκληρο από χαρά σαν να ξαναντάμωνε δικό του άνθρωπο που τον νόμιζε χαμένο για πάντα. Κι εγώ προσφυγάκι είμαι, κυρία Γαλάτεια. Από κείνα τα μέρη είμαι.

Και η κυρία Γαλάτεια με τα γαλάζια μάτια το έκλεισε στην αγκαλιά της συμπονετικά. Σχεδόν είχε ραγίσει η καρδιά της απ' την πολλή συγκίνηση.

Την άλλη Δευτέρα τού κουβάλησε η κυρία Γαλάτεια ένα σακούλι πράγματα. Του 'φερε νεραντζάκι γλυκό, που το 'φτιαχνε με τα χέρια της, του 'φερε μυριστικά φυτά από τον κήπο της, ξυλομπογιές κι άσπρο χαρτί να ζωγραφίζει, μαστίχα χιώτικη και κουκουνάρια. Του 'φερε κι ένα πολύχρωμο τόπι, ένα τόπι πάνινο, γιατί ήξερε πως τ' αγάλματα δεν αγαπούν το θόρυβο. Και βιάστηκε να καθαρίσει μια ώρα αρχύτερα τις αίθουσες του μουσείου, για να κερ-

δίσει χρόνο, να καθίσει όσο γινόταν πιο πολύ κοντά στο μικρό άγαλμα που κρύωνε.

— Για μένα όλα τούτα τα δώρα, κυρία Γαλάτεια;

— Για σένα! Κι είναι λίγα... Κάθε φορά θα σου φέρνω κι άλλα. Κρύψ' τα μόνο τώρα στην κάπα σου να μην τα δουν οι φύλακες.

— Και ποιο τραγούδι της πατρίδας μας θα μου τραγουδήσεις σήμερα, κυρία Γαλάτεια;

— Σήμερα, καλό μου αγοράκι, διάλεξα να σου πω ποιήματα για το Αιγαίο. Του Όμηρου, του αρχαίου ποιητή, που ήταν κι αυτός Μικρασιάτης σαν εμάς. Κι ήταν, λέει, τυφλός και ποιητής τρανός. Και ποιήματα του Οδυσσέα Ελύτη, που γεννήθηκε στο Αιγαίο. Την ηλικία μου έχει πάνω κάτω αυτός. Της γενιάς μου είναι.

— **Μ**α πότε θα ξαναπεράσουμε τα νερά του Αιγαίου; αναστέναξε το μικρό άγαλμα, σαν τέλειωσε να απαγγέλλει η κυρία Γαλάτεια με φτερωμένη τη φωνή.

— Ποιος ξέρει; Μπορεί... Ίσως... Μια μέρα ίσως ξαναδούμε τις πατρίδες μας στην αντίπερα ακτή του Αιγαίου. Έστω για λίγο. Το 'χω κι εγώ καημό.

Και, καθώς ψιθύριζε κομπιαστά τα τελευταία λόγια, βούρκωσαν τα γαλάζια μάτια της.

Και το μικρό άγαλμα, που όλη τούτη την ώρα είχε το βλέμμα στυλωμένο στο δικό της, είπε:

— Σαν τα νερά του Αιγαίου είν' τα μάτια σου, κυρία Γαλάτεια. Τι γαλανά που είναι!

Και η κυρία Γαλάτεια του φανέρωσε τότε πως είχε γεννηθεί με μαύρα μάτια.

— Με μαύρα;

— Ναι, καλά άκουσες. Τα μάτια μου ήταν μαύρα. Μα, όταν σ' εκείνον το μεγάλο χαλασμό, μικρή εγώ μαζί με τους δικούς μου κι άλλους πολλούς πρόσφυγες, στοιβαγμένοι σε καΐκι, περάσαμε το Αιγαίο, γίναν τα μάτια μου γαλάζια. Βάφτηκαν σαν τη θάλασσα γαλάζια. «Τέτοιο πράγμα δεν έχει ξαναγίνει» λέγαν οι μεγάλοι και σταυροκοπιούνταν έκπληκτοι. Κι ακόμη λέγαν πως ήταν σημαδιακό... καλό σημάδι δηλαδή... Μα κύλησαν χρόνια και χρόνια από τότε...

— Με παραμύθι μοιάζει η ιστορία των ματιών σου, κυρία Γαλάτεια, της είπε το μικρό προσφυγάκι κι απ' την ευαίσθητη καρδιά του, που δεν ήταν μαρμαρένια, ανέβηκε στα μάτια του λαμπυριστό ένα δάκρυ. Κι ύστερα κι άλλα, κι άλλα.

— Κλαις, καλό μου αγοράκι; το κανάκεψε η κυρία Γαλάτεια. Και, καθώς του σφουγγιζε τα δάκρυα, τα δάκρυα εκείνα έγιναν μαργαριτάρια. Ναι, πιστέψτε με, αληθινά μαργαριτάρια!

— Πάρ' τα να τα φορέσεις στο λαιμό, κυρία Γαλάτεια. Για σένα είναι, δικά σου, πάρ' τα, σου λέω.

Πιο όμορφο πράγμα από κείνο το μαργαριταρένιο κολιέ δεν είχε βάλει πάνω της ποτέ η κυρία Γαλάτεια. Δεν το αποχωριζόταν, γιορτές, καθημερινές, ούτε κι όταν σκούπιζε και σφουγγάριζε τις αίθουσες του μουσείου.

Το πρόσεξε ένα πρωί Δευτέρας και η διάσημη αρχαιολόγος, η κυρία Σέμνη.

— Πολύ μ' αρέσει το κολιέ σου, Γαλάτεια.

— Είναι απ' τα δάκρυα... το προσφυγάκι, ξέρετε... απ' τα μάτια του είναι.

Μα τούτη τη φράση δεν πρόλαβε να την ακούσει η κυρία Σέμνη, γιατί, πολυσχολη όπως πάντα, είχε ανοίξει βιαστικά το βήμα της και βρισκόταν κιόλας στη διπλανή αίθουσα.

Από παλιά στον τόπο μας συνέβαιναν πράγματα θαυμαστά και παράξενα. Κι αν τύχαινε δυο άνθρωποι να δουν το ίδιο όνειρο, το ίδιο ακριβώς, τότε το όνειρο έβγαινε αληθινό.

Έτσι, μια νύχτα φτερούγισε στον ύπνο της κυρίας Γαλάτειας ένα τεράστιο πουλί, γαλάζιο με μακρύ ράμφος, που μιλούσε, λέει, μ' ανθρώπινη λαλιά. Το ίδιο όνειρο, το ίδιο ακριβώς, είδε και το άγαλμα που κρύωνε.

Και το πουλί ζωντάνεψε! Την άλλη κιόλας νύχτα φανερώθηκε στο μεγάλο μουσείο της Αθήνας.

— Μικρό αγόρι, αγοράκι, τι σου βαραίνει την καρδιά; Το γαλάζιο πουλί είμαι που ξέρω ν' ακούω τις πιο παράξενες επιθυμίες. Έλα, πες μου, τι λαχταρά η καρδούλα σου, μικρό αγόρι, αγοράκι;

Σίλβανος 99

Σάστισε το μικρό άγαλμα που κρύωνε. Ολόιδιο με το πουλί που είχε δει στον ύπνο του... Γίνονται τέτοια πράγματα; Μα να που γίνονται! Και τι να του 'λεγε τώρα; Για τη μακρινή πατρίδα του; Για τα Ελληνάκια που όλο τα καρτερούσε; Και τι να του ζητούσε, αλήθεια;

— Εσύ που έχεις φτερά και ταξιδεύεις πέρα πες μου, αχ, πες μου, γαλάζιο πουλί, ανθίζουν ακόμη παπαρούνες στους αγρούς της Σμύρνης και στην Έφεσο, στην Πέργαμο, στην Αλικαρνασσό;

— Ανθίζουν πάντα, κατακόκκινες σαν αίμα, του απάντησε το γαλάζιο πουλί.

— Και πες μου, αχ, πες μου, γαλάζιο πουλί, βγάζει κοχύλια ακόμη το κύμα στις ακρογιαλιές της Τροίας;

— Ναι, πάντα, όπως παλιά, του απάντησε το γαλάζιο πουλί κι έδωσε μια στις τεράστιες φτερούγες του και πέταξε μακριά. Πάνω απ' το Αιγαίο πέταξε, στην πέρα, την αντίπερα ακτή. Και, πριν καλά καλά ροδίσει η αυγή, ήταν πάλι πίσω κρατώντας στο ράμφος του ένα κοχύλι άσπρο απ' τις ακρογιαλιές της Τροίας. Κι ένα πουκάμισο μενεξεδί κρατούσε.

— Πώς να σ' ευχαριστήσω, γαλάζιο πουλί; Ένα κοχύλι απ' την πατρίδα μου! Ένα κοχύλι! Αχ, να 'ξερες τι μου θυμίζεις... Μα το πουκάμισο...; έκανε απορημένο το άγαλμα που κρύωνε. Τι να το κάνω τούτο το πουκάμισο;

— Δώσ' το στην κυρία Γαλάτεια να το φυλάξει. Δεν θα περάσει πολύς καιρός και θα το χρειαστείτε. Ξέρω όλες τις επιθυμίες σας εγώ. Από χαρά σύντομα θα λάμπεις. Σε λίγες μέρες θα 'ναι κοντά σ'ου κι ο Λάμπης.

— Είσαι πολύ παράξενο, γαλάζιο μου πουλί. Δεν καταλαβαίνω. Και την κυρία Γαλάτεια πού την ήξερες; Και ποιος είναι, αλήθεια, ο Λάμπης;

Μα το γαλάζιο πουλί δεν απάντησε. Είπε μόνο «τώρα φεύγω» κι είπε ακόμη «θα ξανάρθω γρήγορα» και, πεταρίζοντας δυνατά τις φτερούγες του, πάει, χάθηκε.

Σαν διηγήθηκε το προσφυγάκι τα καθέκαστα στην κυρία Γαλάτεια, ούτε κι εκείνη πολυκατάλαβε. Όμως θυμήθηκε... Ναι, βέβαια, είχε κι εκείνη δει στον ύπνο της το γαλάζιο πουλί. Λες να γινότανε κανένα θαύμα; Λες να αξιωνότανε να ξαναδεί τα μέρη που γεννήθηκε; Σαν ταμπούρλο χτυπούσε η καρδιά της, πήγαινε να σπάσει. Κι έμεινε ώρες πολλές πλάι στο μικρό άγαλμα που κρύωνε, σφίγγοντας στη χούφτα της το άσπρο κοχύλι. Το χάιδευε και το φιλούσε.

«Κοχύλι απ' την πατρίδα μας» έλεγε και ξανάλεγε με βουρκωμένη τη φωνή. Και το 'φερνε στ' αυτί της, για ν' αφουγκραστεί το φλοίσβο των κυμάτων στις ακρογιαλιές της Τροίας. Και πήρε φεύγοντας μαζί της το μενεξεδί πουκάμισο, να το φυλάξει, καθώς παράγγειλε το γαλάζιο πουλί.

Την τελευταία νύχτα εκείνου του ασυνήθιστου Οκτώβρη, που οι νεραντζιές της Αθήνας αντί για νεράντζια κάναν ρόδια και πάνω απ' την Ακρόπολη αρμένιζε μια βάρκα με λευκό πανί, ήρθε κι ο Λάμπης, ο μικρός γιος του νυχτοφύλακα.

Πολύ το 'χε μεράκι ο Λάμπης να γινόταν γλύπτης, όταν θα μεγάλωνε. Να σκάλιζε, λέει, κι αυτός στο μάρμαρο αγάλματα σαν εκείνα στο μεγάλο μουσείο της Αθήνας. Τι όμορφα που είναι τ' αρχαία αγάλματα! Και λαχταρούσε ο Λάμπης να τ' ακουμπήσει με το χέρι του, να τα χαϊδέψει. Όμως όλο «μη» και «μη» του έλεγαν, «απαγορεύεται να τ' αγγίξεις». Μα το ένωθε εκείνος πως τ' αρχαία αγάλματα αποζητούσανε αγγίγματα σαν το δικό του.

Κι αφού τη μέρα οι φύλακες είχαν τα μάτια τετρακόσια, άλλη λύση δεν έμενε: παρακαλούσε τον πατέρα του μήνες και μήνες, «πάρε με μαζί σου, μια νύχτα στο μουσείο, πάρε με, πατέρα. Να γίνω γλύπτης θέλω, πατέρα».

Μια, δυο, τρεις, δέκα, απ' τα πολλά τα παρακάλια, τελικά του 'κανε το χατίρι.

Σαν μελένιο όνειρο ήταν, και πιο πολύ ακόμη... Μπερδεύτηκε ο Λάμπης μέσα σε πλήθος αγάλματα που σεριανούσαν στις αίθουσες του μουσείου, αργά, νωχελικά, λες κι είχαν μόλις βγει από βαθύ λήθαργο. Γυναίκες και παιδιά και άντρες και θεοί, όλοι ανάκατα, στο βελουδένιο μισσοσκόταδο. Κι ανάμεσά τους να φυσάει, θαρρείς, ένα απαλό αεράκι.

Δεν πίστευε στα μάτια του ο Λάμπης.

«Κοίτα να δεις... Καλά μου το 'λεγε ο πατέρας... τις νύχτες ζωντανεύουνε τ' αγάλματα!»

Κι είδε περήφανους θεούς να υποκλίνονται ταπεινά σε ανθρώπους που μοιάζανε θεοί, και παιδιά να 'χουν πάρει στο κατόπι θεούς κρατώντας τους απ' το μακρύ τους ρούχο. Και κοπελιές είδε σαν τα κρύα νερά να προχωρούν ζευγαρωτά με νεαρούς πανέμορφους. Είδε και μοναχικά αγάλματα να στέκονται απόμερα στη γωνιά κι άλλα μαζεμένα σε παρέες να συζητούν, χωρίς όμως ν' ακούγεται μιλιά. Έστησε αυτί ο Λάμπης μήπως και πιάσει καμιά λέξη. Μα τίποτα.

Περνούσε δίπλα τους με κινήσεις αργές κι ανάλαφρες, ολόιδιες με τις δικές τους. Κι απλώνοντας το χέρι του διστακτικά, τ' άγγιζε δήθεν αδιάφορα, δήθεν τυχαία. Ναι, επιτέλους, άγγιζε τ' αρχαία αγάλματα! Κι ούτε ένα δεν αποτραβήχτηκε. Μέσα στο μισοσκόταδο, ποιος ξέρει, μπορεί και να τον πέρασαν κι αυτόν για άγαλμα.

Για μια στιγμή σκέφτηκε να τους φανερωθεί, να τους φωνάξει: «Λάμπη με λένε, είμαι ο μικρός γιος του νυχτοφύλακα» και να τους φανερώσει πως μια μέρα θα γινόταν γλύπτης. Όμως καλύτερα όχι. Γιατί ίσως να πέτρωναν ξανά, αφού τ' αγάλματα —του είχε πει ο πατέρας του— δεν αγαπούν να τα βλέπει ανθρώπου μάτι στο μυστικό νυχτιάτικο σεριάνι τους.

Ξαφνικά, μες στη σιωπή των αγαλμάτων, άκουσε ο Λάμπης μια λεπτή φωνίτσα:
— Έι, φιτ, Ελληνάκι. Σε σένα μιλάω, Ελληνάκι...

Απ' το βάθος της αίθουσας ερχόταν η φωνή. Τράβηξε κατά κει και μόνο τότε πρόσεξε ένα μικρό αγόρι να στέκεται ακίνητο, σφιχτοτυλιγμένο στην κάπα του, μ' ένα σκυλάκι αγκαλιά. Το άγαλμα που κρύωνε ήταν, το μικρό προσφυγάκι.

— Σίγουρα είσαι ο Λάμπης εσύ!

— Ναι, ο Λάμπης είμαι, ο γιος του νυχτοφύλακα. Μα τ' όνομά μου πού το ξέρεις;

— Σε περίμενα. Είχε δίκιο το γαλάζιο πουλί πως θα 'ρχόσουν. Ήρθες! Καλώς ήρθες!

— Το γαλάζιο πουλί; Ποιο πουλί; έκανε διπλά απορημένος ο Λάμπης.

Και του τα εξήγησε όλα το μικρό προσφυγάκι. Για το γαλάζιο πουλί του 'πε που βγάξει αληθινές τις πιο τρελές επιθυμίες. Του 'πε για την πατρίδα του στη Μικρασία. Και για την κυρία Γαλάτεια του 'πε, που είναι κι αυτή προσφυγοπούλα κι είναι τα μάτια της σαν τα νερά του Αιγαίου. Και βέβαια δεν ξέχασε εκείνο το παλιό παράπονο για τα Ελληνάκια.

— Σ' έβλεπα τόση ώρα, Λάμπη, ν' αγγίζεις τ' αγάλματα.

— Ναι. Μια μέρα θέλω να γίνω γλύπτης, προσφυγάκι μου, γι' αυτό.

— Έλα, ακούμπησε κι εμένα, χάιδεψέ με.

— Αλήθεια το λες; Μπορώ; Το θέλεις; έκανε ο Λάμπης και το 'σφιξε όλο πεθυμιά στην αγκαλιά του.

Κι αφού χόρτασε χάδια το μικρό προσφυγάκι, είπε:

— Να παίξουμε τώρα, Λάμπη;

— Ναι, να παίξουμε. Πρώτη φορά θα παίξω με άγαλμα!

Κι έπαιξαν τριλιζα, κι έπαιξαν αγαλματάκια ακούνητα, αμίλητα κι αγέλαστα, κι ύστερα κρυφτό. Είχε και μπίλιες πολύχρωμες στην τσέπη του ο Λάμπης και μια σβούρα ξύλινη. Επαιξαν μπίλιες, έπαιξαν και σβούρα.

Κι αφού χόρτασε παιχνίδι το μικρό προσφυγάκι, είπε:

— Ξέρεις παραμύθια, Λάμπη; Πολύ μ' αρέσουνε τα παραμύθια.

— Ξέρω... Μια φορά κι έναν καιρό...

Εκείνη τη νύχτα έγινε τρισευτυχισμένο το μικρό άγαλμα που κρύωνε. Έλαμπε με το Λάμπη. Παραμύθι στο παραμύθι κόντευε πια να ξημερώσει. Τι κόντευε;... Ξημέρωσε για τα καλά.

— Πρέπει να φύγω τώρα, προσφυγάκι μου, όπου να 'ναι τελειώνει η βάρδια του πατέρα μου.

— Μη με λησμονήσεις, Λάμπη.

— Τι 'ναι αυτά που λες, μπορώ να σε ξεχάσω; Γίναμε φίλοι πια. Και θα ξανάρθω. Μαζί μου θα φέρω κι άλλα Ελληνάκια. Σ' το υπόσχομαι.

Για μήνες το γαλάζιο πουλί πήγαινε κι ερχόταν τις νύχτες στο μουσείο. Και πάντα κάτι κουβαλούσε στο προσφυγάκι απ' τη Μικρασία. Πότε ένα σπάνιο ευωδιαστό λουλούδι, πότε λίγες σταγόνες απ' τις βρύσες της πατρίδας του, πότε ένα κουκουνάρι, μια πευκοβελόνα. Και νέα τού έφερνε απ' τις παλιές τις πολιτείες, τις ερειπωμένες, κι απ' τα αρχαία θέατρα που αντηχούν, λέει, ακόμη ελληνικές λαλιές, εκεί, στην αντίπερα ακτή του Αιγαίου.

Και πάντα ένα ρούχο. Θες φουστάνι, γιλέκο; Κορδέλα θες, μαντίλι, παντελόνι; Κι όταν το προσφυγάκι το ρωτούσε τι να τα κάνει τόσα ξένα ρούχα, αυτό όλο τα ίδια απαντούσε: «Δώσ' τα στην κυρία Γαλάτεια να τα φυλάξει. Θα τα χρειαστείτε».

Κι όταν μια νύχτα ρώτησε το προσφυγάκι «και πες μου, γαλάζιο πουλί, πού τα βρίσκεις;», τότε του εξήγησε πως στα πετάγματά του πάνω απ' τα νησιά του Αιγαίου τα ξεκρεμούσε απ' τις απλώστρες στις αυλές. Το ένα ρούχο ήταν απ' τη Λήμνο, το άλλο απ' τη Σκόπελο, το τρίτο απ' τη Χίο, τη Σάμο ή την Αμοργό, απ' τη Σύμη και τη Ρόδο. «Γιατί έτσι πρέπει, μικρό μαρμάρινο αγόρι, από κάθε νησί κι ένα ρούχο».

Κι εκεί απάνω σώπασε το γαλάζιο πουλί, ούτε λέξη, εξήγηση καμιά. Πετάρισε μόνο δυνατά τις τεράστιες φτερούγες του, όπως το συνήθιζε, και χάθηκε.

— Το προαισθάνομαι, καλό μου αγοράκι, του είπε μια Δευτέρα η κυρία Γαλάτεια, κάτι όμορφο θα μας συμβεί. Ετούτο το παράξενο πουλί θαρρείς και βγήκε απ' τα παραμύθια. Μας κουβαλάει χρώματα κι ευωδιές απ' την πατρίδα μας. Μας φέρνει νέα και νερό απ' τις βρύσες της.

— Και μου 'χε πει και για το Λάμπη, θυμάσαι, κυρία Γαλάτεια; Κι ο Λάμπης ήρθε. Και προχθές έφερε ο Λάμπης τους φίλους του κι όλα τα γειτονόπουλα. Σωστό πανηγύρι! Το ευχαριστήθηκε η καρδιά μου. Γέμισε το μουσείο ελληνικές φωνές, φωνίτσες. Σαν τιτιβίσματα ανοιξιάτικα ήταν! Να σου ομολογήσω κάτι, κυρία Γαλάτεια; Μπορεί και να μην κρυώνω πια όπως παλιά. Δεν έχω πια παράπονο. Να... μόνο εκείνη η νοσταλγία... για την πατρίδα μας λέω.

Στο μεταξύ μπήκε ο Αύγουστος. Ο πιο ωραίος Αύγουστος του αιώνα! Έτσι θα έλεγαν για χρόνια οι μεγάλοι, χωρίς όμως να ξέρουν το γιατί. Μόνο το προσφυγάκι θα ήξερε, η κυρία Γαλάτεια, μαζί κι ο Λάμπης. Γιατί είχαν λόγο αυτοί να ξέρουν.

Μια νύχτα που ήρθε πάλι το γαλάζιο πουλί, το ρώτησε το προσφυγάκι με φωνή που έσταζε νοσταλγία:

— Πες μου, αχ, πες μου, γαλάζιο πουλί, βγαίνουν ακόμη χιλιάδες τα πεπόνια στα μποστάνια της πατρίδας μου; Και τα καρπούζια...; Και στέκεται η πανσέληνος να τα μετρήσει ένα ένα και να τα λούσει φεγγαρόφωτο όπως παλιά; Λαχτάρησα μια φέτα ολόδροσο καρπούζι απ' τα μέρη μας κι ένα μελοπέπνο από κείνα τα μποστάνια.

— Η νοσταλγία σου είναι αθεράπευτη, μικρό μαρμάρινο αγόρι. Ήρθε η ώρα πια να δεις με τα δικά σου μάτια. Άκου καλά τι θα σου πω: τη νύχτα που θα 'χει πανσέληνο η πεθυμιά σου θα βγει αληθινή. Μαζί με τη Γαλάτεια θα σας ταξιδέψω στην πατρίδα σας. Θα 'μαστε πίσω πριν χαράξει.

— Τι; Πώς; Έκανε το προσφυγάκι αναστατωμένο. Πες μου ότι δεν με γελούν τ' αυτιά μου, γαλάζιο πουλί. Τόση χαρά, φοβάμαι, δεν θα την αντέξω.

— Άκου καλά τι θα σου πω: να ράφει πρέπει η Γαλάτεια όλα μαζί τα ρούχα που σου κουβαλούσα τόσους μήνες στα πετάγματά μου. Σαν ένα τεράστιο σακούλι να τα ράφει. Θα της λείψει ένα ρούχο, ένα και μοναδικό. Ένα μεταξωτό ρούχο. Κι αυτό θα πρέπει να είναι της διευθύντριας του μουσείου. Πρόσεξε καλά. Έτσι πρέπει. Θα το ράφει η Γαλάτεια κι αυτό μαζί με τ' άλλα. Το σακούλι θα το φέρει ύστερα σε σένα. Κι εκείνη, με την επόμενη πανσέληνο, θα μας περιμένει στο Λυκαβηττό, λίγο πριν τα μεσάνυχτα, λίγο μετά.

Αυτά είπε το γαλάζιο πουλί και χάθηκε.

Και το προσφυγάκι, απ' την αναπάντεχη χαρά, έπεσε τώρα σε μαύρη περιουλογή. Μα πώς, αλήθεια, ν' άφηγε τη θέση του; Πώς να το έσκαγε κρυφά; Ή ήταν άγαλμα ή δεν ήταν. Και, τέλος πάντων, τ' αγάλματα μένουν κλεισμένα στο μουσείο, αυτή είναι η μοίρα τους. Κι εκεί φύλακες και νυχτοφύλακες το 'χουν συνήθιο, είναι κι η δουλειά τους, να τα μετρούν, να τα ξαναμετρούν ένα προς ένα, μην τυχόν και βγουν λειψά.

Και το μεταξωτό ρούχο της διάσημης κυρίας Σέμνης; Αυτό δα παραήταν δύσκολο. Ποιος να της το ζητούσε και πώς; Και τι να της έλεγε δηλαδή της σοβαρής διευθύντριας του μουσείου; Αχ, και πλησίαζε πανσέληνος. Είχε πανσέληνο σε μια βδομάδα...

Τα δύσκολα όμως ήρθαν κι έγιναν εύκολα, σαν το σφιχτοδεμένο κόμπο, ας πούμε, που λύνεται από μόνος του. Έτσι έγινε, γιατί έπρεπε να γίνει έτσι.

Πρόθυμα δέχτηκε ο Λάμπης να πάρει για μια νύχτα τη θέση του στο μουσείο. Γιατί σκέφτηκε ο Λάμπης πως οι καλοί γλύπτες πρέπει να γίνουν άγαλμα, έστω για μια νύχτα, να νιώσουνε σαν άγαλμα κι αυτοί. Μόνος του το σκέφτηκε; Νομίζω ναι. Μπορεί όμως και να το 'χε διαβάσει κάπου. Κι αφού λαχταρούσε τόσο την πατρίδα του το προσφυγάκι, καιρός πια ήταν να την ξαναδεί, να πάψει να κρυώνει από νοσταλγία.

Όσο για το μεταξένιο ρούχο της διάσημης κυρίας Σέμνης, δεν χρειάστηκε καν να το ζητήσει. Ένα από εκείνα τα πρωινά έτυχε να ξεναγεί η κυρία Σέμνη στο μουσείο τον πρωθυπουργό της Χώρας των Πράσινων Χελιδονιών, τον υπουργό Πολιτισμού της Κίνας, την μπαλαρίνα Κλέλια Λαμπρέρος και τον ηθοποιό Πίτερ Ουστίνοφ. Κι όταν πλησίασαν όλοι μαζί και στάθηκαν μπροστά του, βρήκε το θάρρος να της ψιθυρίσει κομπιαστά το προσφυγάκι:

— Κυρία διευθύντρια... μεθαύριο πανσέληνος.

— Ξέρω... Ξέρω...

— Και θα χρειαστεί... να... κάτι μεταξένιο θα χρειαστεί...

— Ξέρω... Ξέρω...

Αυτά είπαν όλο κι όλο, και το άλλο πρωί, σχεδόν αξημέρωτα, να σου η διάσημη κυρία Σέμνη μ' ένα μικρό πακέτο που το ξετύλιγε καθώς πλησίαζε με γοργό βήμα.

— Άλλο μεταξωτό ρούχο δεν έχω, προσφυγάκι μου. Το νυφικό μου είναι, κεντημένο απ' το χέρι της γιαγιάς μου. Πάρ' το.... Το ξέθαψα από μια παλιά κασέλα, μύριζε ναφθαλίνη. Το αέρισα, το 'λιασα, το πότισα λεβάντα. Μοσχοβολάει. Πάρ' το, σου λέω. Ξέρω καλά πως θα πιάσει τόπο. Και πολύ μ' αρέσει που το νυφικό μου θα ταξιδέψει μαζί σας στην αντίπερα ακτή του Αιγαίου.

Έμεινε άφωνο το προσφυγάκι. Θαύμασε τα μεταξένια κουμπάκια, αραδιασμένα σε σειρά μπροστά στο στήθος. Θαύμασε και το δαντελένιο γιακά και τα κεντίδια στα μανίκια. Ήταν απλό το νυφικό της διάσημης κυρίας Σέμνης! Και όμορφο, όπως όλα τα απλά πράγματα. Μα πώς, αλήθεια, γνώριζε η κυρία Σέμνη για το μυστικό ταξίδι; Να της το 'χε άραγε ομολογήσει το γαλάζιο πουλί; Ή μήπως οι καλοί κι ευαίσθητοι αρχαιολόγοι μαντεύουν καμιά φορά των αγαλμάτων τις κρυφές σκέψεις;

Τι να σας πω, παιδιά... Αυτό δεν το έμαθα ποτέ, γιατί κι οι αληθινές ιστορίες, πιστέψτε με, έχουν τα μυστικά τους, που μένουν τριπλοκλειδωμένα.

Συγκινήθηκε πολύ το προσφυγάκι και, καθώς η κυρία Σέμνη τού χάιδευε το μάγουλο, γέμισε η χούφτα της μαργαριτάρια! Ήταν η δεύτερη φορά αυτή που τα δάκρυά του γίνονταν αληθινά μαργαριτάρια. Και θα φορούσε από τότε η κυρία Σέμνη ένα μαργαριταρένιο κολιέ ολόιδιο με της κυρίας Γαλάτειας. Και θα καμάρωνε κι αυτή.

Εκείνο τον Αύγουστο, τον πιο ωραίο Αύγουστο του αιώνα, η πανσέληνος ασήμωσε ένα παράξενο ταξίδι που έμοιαζε πολύ με παραμύθι. Παραμύθι όμως σίγουρα δεν ήταν.

Πάνω απ' τα νησιά του Αιγαίου με τις βαθύκολπες ακτές πετούσε το γαλάζιο πουλί κρατώντας στο μακρύ του ράμφος το πολύχρωμο σακούλι που είχε ράψει υπομονετικά και με μεράκι η κυρία Γαλάτεια. Και μέσα στο σακούλι σφιχταγκαλιασμένοι το μικρό προσφυγάκι κι εκείνη, η κυρία Γαλάτεια, η προσφυγοπούλα με τα γαλάζια μάτια. Κι ένα σωρό παιχνιδιάρικα δελφίνια μπερδεύονταν μαζί τους με ρυθμικά τινάγματα απ' το νερό. Γιατί ή το γαλάζιο πουλί χαμηλοπετούσε ή τα δελφίνια εκείνη τη νύχτα υψώνονταν μέχρι τ' αστέρια. Σίγουρα πάντως κάποια αστέρια, ξεστρατίζοντας κείνη την αυγουσιτιάτικη νύχτα, χαμήλωσαν να δροσιστούνε στο Αιγαίο.

Κι όταν το γαλάζιο πουλί πέρασε, επιτέλους, στην αντίπερα ακτή, στη Μικρασία, αναφώνησε το προσφυγάκι με βουρκωμένη τη φωνή: «Η πρώτη μας πατρίδα!». Και η κυρία Γαλάτεια ψιθύρισε γλυκά: «Ο τόπος που γεννήθηκα!». Και είπε το γαλάζιο πουλί: «Το αξίζατε τούτο το ταξίδι, σας το χρωστούσα».

Κι ύστερα μιλιά, μόνο κοιτούσαν με μάτια ορθάνοιχτα τους τόπους που απλώνονταν κάτω απ' τα πόδια τους σαν ζωγραφιά, λουσιμένοι φεγγαρόφωτο. Να χορτάσουν ήθελαν τη νοσταλγία τους, που, βλέπεις, χορτασμό δεν είχε.

Ο Ελλήσποντος εδώ! Εκεί η φημισμένη Τροία, που την τραγούδησε ο Όμηρος! Να και η Πέργαμος, η Μίλητος, η Έφεσος, η Αλικαρνασσός, ερειπωμένες πολιτείες σαν αρχόντισσες παλιές που, ήθελαν δέν ήθελαν, έμαθαν πια να ζουν με αναμνήσεις. Σπασμένα μάρμαρα κι αγάλματα, κομματιασμένες ομορφιές. Τι ομορφιές ήταν αυτές! Να και η Σμύρνη! Κι αυτή χιλιотραγουδισμένη, αγαπημένη, θαλασσοβρεχτη! Κι ένα σωρό ακόμη πολιτείες... Και θέατρα αρχαία κι εκκλησιές βυζαντινές, βουβές, χωρίς καμπάνα.

Άρχισαν να κυλούν μαργαριτάρια απ' τα μάτια του μικρού αγοριού, κι ένα ένα σκορπίζονταν στα ερείπια, στους κάμπους, στ' ακρογιάλια. Τρίτη φορά αυτή...

«**Ν**α ξεφυτρώσω δυο νυχτολούλουδα, βασιλικό και δυόσμο» έκανε όλο πεθυμιά η κυρία Γαλάτεια «να τα φυτέψω στην αυλή μου στην Αθήνα, να μοσχοβολούν κι εκεί!»

Το γαλάζιο πουλί χαμήλωσε ευθύς, πάτησε στο χώμα.

«Και το καρπούζι να μην ξεχάσουμε και το μελοπέπονο και να πιω γάργαρο νερό από πηγή βουνίσια, και να μαζέψουμε κοχύλια, και να κυλιστούμε στα θερισμένα σταροχώραφα, και...» Και τούτο και τ' άλλο... αράδιασε το προσφυγάκι όλες τις πεθυμίες του χωρίς να πάρει ανάσα.

Ακούραστο το γαλάζιο πουλί μια κατά το Βορρά φτερούγιζε και μια κατά το Νότο κι ύστερα στις ακρογιαλιές της Μικρασίας. Για να τα προφτάσει όλα, να μην αφήσει τίποτα ανεκπλήρωτο.

Όμως, καθώς μοιράζονταν όλοι μαζί ένα τεράστιο καρπούζι στις εξοχές της Σμύρνης, ακούστηκε από μακριά το λάλημα του πρώτου πετεινού, που σήμαινε πως... το ταξίδι τέλειωνε. Δεν θα αργούσε να χαράξει. Έπρεπε να γυρίσουν στην Αθήνα τώρα, τώρα!

«Κιόλας;...» ένωσαν παραπονιάρικα τις φωνές τους η κυρία Γαλάτεια και το προσφυγάκι.

Στα χρόνια που ήρθαν, η διάσημη κυρία Σέμνη και η κυρία Γαλάτεια με τα γαλάζια μάτια έγιναν φίλες αχώριστες. Τα κυριακάτικα πρωινά συνήθιζαν να πίνουνε παρέα βαρύγλυκο καφεδάκι στον κήπο του μουσείου, κάτω απ' τα φοινικόδεντρα, φορώντας η καθεμιά το μαργαριταρένιο κολιέ της. Μαζί τους ήτανε κι ο Λάμπης, ο γιος του νυχτοφύλακα, που είχε γίνει παλικάρι πια, σωστός λεβέντης, δυο μέτρα μπόι, σγουρομάλλης. Τρανός γλύπτης κατάφερε να γίνει ο Λάμπης, κοσμολάλητος, σκαλίζοντας στο μάρμαρο αγάλματα.

Κουβέντιαζαν για τα παλιά, τα τωρινά και τα μελλούμενα. Και πιο πολύ για τα μελλούμενα που ακουμπούσαν στα παλιά. Κι είχαν δεν είχαν, έφερναν πάντα τη συζήτηση σ' εκείνο το παραμυθένιο ταξίδι στη Μικρασία. Κι ύστερα έμπαιναν κι οι τρεις μαζί μες στο μουσείο να δουν το προσφυγάκι, να του κρατήσουν συντροφιά, να του πούνε παραμύθια και τραγούδια. Ήτανε πια δικοί του άνθρωποι κι οι τρεις.

Όμως, να, καμιά φορά κρύωνε πάλι το προσφυγάκι. Η νοσταλγία για την πατρίδα του, στην αντίπερα ακτή του Αιγαίου, δεν έλεγε να σβήσει. Αλήθεια, πώς να σβήσει; Και καρτερούσε το προσφυγάκι, όλο καρτερούσε, μήπως κι εμφανιστεί ξανά το γαλάζιο πουλί να το ξαναρωτήσει:

«Μικρό αγόρι, αγοράκι, τι πεθυμά η καρδούλα σου;».

